

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного
факультету Олещук Т.О.
(підпис)
«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

«Історія психології»

освітнього рівня **бакалавр**
(назва освітнього рівня)

галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **053 Психологія**
(код і назва спеціальності)

ОПП «Практична психологія»,
«Психологія розвитку особистості»

Шифр за навчальним планом ПП06

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «*Історія психології*» затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова.

Розробники:

Дзюбенко О.А., доцент кафедри практичної психології, кандидат наук,
Шапошникова І.М., доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки,
кандидат педагогічних наук,
Матвієнко І.А., старший викладач кафедри практичної психології

Затверджено на засіданні кафедри практичної психології

«30» серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Митник О.Я.

I. Опис дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 6		<i>Методи навчання</i> Лекції із застосуванням мультимедія; активних методів і прийомів навчання <i>Форми поточного контролю</i> - усні відповіді на практичних та семінарських заняттях; - тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; - усний захист рефератів на семінарських, практичних заняттях; - творчі завдання; - модульний контроль
Спеціальність 053 Психологія	Загальна кількість годин - 180		
Освітній рівень бакалавр	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	48	14	
Нормативна	Практичні (лабораторні) заняття:		
	Семінарські заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-й	32	10	
Семестр – I - II	Індивідуальна робота:		
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2/2 - самостійна робота: 1.5/3,2	100	156	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська мова			Залік

Предмет вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів знань про етапи розвитку історії психології та розвитку психологічних ідей, філософських концепцій про душу, свідомість з метою збагачення і поглиблення психологічних знань майбутніх фахівців, підвищення їх психологічної та професійної компетентності.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, історія, культурологія, етнопсихологія, методологія наукових досліджень, загальна психологія

Мета і завдання навчальної дисципліни засвоєння студентами логіки, закономірностей та хронології розвитку психологічних знань на різних етапах становлення: від Стародавнього світу до наших часів; окреслити основні психологічні ідеї філософських концепцій про душу, свідомість та психологію як самостійну галузь науки, ознайомлення із процесом історичних змін, принципів та методології науки; формування критичного, недогматичного погляду на різні психологічні теорії, концепції та погляди, вміння визначати їх переваги та трансформувати в сучасних умовах набуття особистого досвіду й професійного спрямування.

Завдання:

1. Вивчення основних етапів та умов становлення психологічного знання в контексті розвитку науки і культури певного історичного періоду.
2. Засвоєння основних напрямків і шкіл у світовій та вітчизняній психології в їх історичній динаміці; формування цілісної картини генезису психологічних ідей.
3. Ознайомлення з основними напрямами розвитку сучасної психології.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Результати навчання	Компетентності
<p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань</p> <p>ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.</p> <p>ПР20. Наявність творчих умінь розробляти психограми та проводити співбесіди, професійно-психологічний підбір, здійснювати оцінку системи управління персоналом, оцінку персоналу, оцінку системи формальної та неформальної комунікації; розробляти та проводити заходи попередження професійного вигорання персоналу; проводити соціально-психологічні дослідження; проводити навчання персоналу: тренінги комунікативних навичок у діловому спілкуванні; тренінги продаж; тренінги вдосконалення професійних навичок для працівників кадрової служби; тренінги командотворення; тренінги роботи з клієнтом по телефону; тайм-менеджемент.</p> <p>ПР23. Здатність демонструвати вправність у володінні англійською мовою, включаючи спеціальну термінологію, для проведення пошуку наукової літератури.</p>	<p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології</p> <p>СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (лабораторні)	Семінарські	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (лабораторні)	Семінарські	СРС
Змістовий модуль 1. Становлення і розвиток психології як науки											
1.1	Тема 1. Предмет, методи та періодизація історії психології	3	2		1	6	1	1			8
1.2	Тема 2. Міфологічний період розвитку психологічної	3	2		1	6	1			1	8
1.3	Тема 3. Розвиток психологічної думки в античному світі	4	2		2	5	1	1			8
1.4	Тема 4. Особливості поглядів на душу в епоху середньовіччя.	4	2		2	5	2	1		1	8
1.5	Тема 5. Психологічна думка в епоху Відродження	4	2		2	5	2	1		1	8
1.6	Тема 6. Психологічні вчення в добу Бароко	4	2		2	5	1	1			8
	Всього за модуль 1	22	12		10	32	8	5		3	48
Змістовий модуль 2. Розвиток психології в період Просвітництва											
2.1	Тема 7. Розвиток психологічного знання в період Просвітництва	6	4		2	5	2	1		1	8
2.2	Тема 8. Розвиток психології в XIX ст.	6	4		2	5	2	1		1	8
2.3	Тема 9. Психологія в XX ст.	6	4		2	5	2	1		1	8
2.4	Тема 10. Становлення та розвиток галузей психології	3	2		1	6	1			1	8
2.5	Тема 11. Аналітична та індивідуальна психологія	3	2		1	5	1	1			8
2.6	Тема 12. Біхевіоризм і необіхевіоризм	4	2		2	5	1	1			8
2.7	Тема 13. Становлення і розвиток гештальтпсихології	4	2		2	5	1			1	8
2.8	Тема 14. Французька психологічна школа	4	2		2	5	1			1	8
2.9	Тема 15. Культурно-історична та діяльнісна психологія	4	2		2	5	1			1	8

2.10	Тема 16. Гуманістична психологія	4	2		2	5	1	1			8
2.11	Тема 17. Когнітивна психологія	4	2		2	5	1	1			8
	Всього за модуль 2	48	28		20	56	14	7		7	88
Модуль 3. Психологічна думка в Україні: стан та перспективи розвитку											
3.1	Тема 18. Психологія в Україні та її розвиток у ХХ – початку ХХІ ст.	5	4		1	6	1	1			10
3.2	Тема 19. Розвиток української психології в сучасну добу	5	4		1	6	1	1			10
	Всього за модуль 3	10	8		2	12	2	2			18
	Разом:	80	48		32	100	24	14		10	156

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.		
	СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ ЯК НАУКИ		
1.1	<p>Тема 1. Предмет, методи та періодизація історії психології</p> <p><i>Зміст теми:</i> Предмет, методи та джерела історії психології. Принципи історико-психологічного аналізу. Періодизація історії психології (етапи та періоди). Закономірності історико-психологічного процесу.</p>	9	2
1.2	<p>Тема 2. Міфологічний період розвитку психологічної</p> <p><i>Зміст теми:</i> Міфологія як джерело вивчення психологічного пізнання. Анімізм і семирична структура людини як первісні світоглядно-психологічні теорії. Основні форми міфологічних уявлень про душу. Метемпсихоз і метаморфоза як особливі прояви душі. Тотемізм як культ міфічних першопредків. Табу, фаталізм як регламентація поведінки. Психотерапія первісної доби. Давньоукраїнська психологічна думка.</p>	9	2
1.3	<p>Тема 3. Розвиток психологічної думки в античному світі</p> <p><i>Зміст теми:</i> Загальна характеристика психології в період античності. Перші вчення античності про душу (Геракліт, Демокріт, Піфагор). Вчення про душу Платона. Розуміння душі як форми тіла в Аристотеля. Післяаристотелівський період античної психології. Еволюція психологічних вчень у періоди еллінізму (Епікур, Плотін, Сенека).</p>	9	2
1.4	<p>Тема 4. Особливості поглядів на душу в епоху середньовіччя.</p> <p><i>Зміст теми:</i> Ібн Сіна (Авіцена) про природу душі. Аврелій Августин про божественну душу людини. Фома Аквінський про богословське тлумачення душі. Вчення про душу Фоми Аквінського. Психологія пізнього Середньовіччя. Вчення про душу Р.Бекона і В.Окками. Уявлення про душу у Київській Русі.</p>	9	2
1.5	<p>Тема 5. Психологічна думка в епоху Відродження</p> <p><i>Зміст теми:</i> Основні характеристики епохи Відродження. Представники емпірико-натуралістичного напрямку епохи Відродження (М.Кузанський, П.Помпанацці і Б.Телезіо). Еразм Роттердамський про психологію реальної людини. М.Монтень про психологію людської природи. Втілення головних рис наукового мислення епохи Відродження у працях Ф.Бекона.</p>	9	2
1.6	<p>Тема 6. Психологічні вчення в добу Бароко</p> <p><i>Зміст теми:</i> Науково-світоглядні основи психології в XVII столітті. Психологія у філософських вченнях про свідомість. Концепція поведінки і вчення про рефлекс Р.Декарта. Психологічне вчення Б.Спінози про людину як цілісну істоту. Плюралізм Г.Лейбніца: людина як монада. Т.Гоббс про «людину природну» і «людину цивільну». Дж.Локк: людина – «чиста дошка».</p>	9	2

2	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ В ПЕРІОД ПРОСВІТНИЦТВА		
2.1	Тема 7. Розвиток психологічного знання в період Просвітництва <i>Зміст теми</i> Формування асоціативної психології у XVIII ст. (Д.Берклі, Д.Юм, Д.Гартлі). Розвиток емпіричного напрямку в психології XVIII ст. (Ж.Ламетрі, Е.Кондільяк, К.Гельвецій). Культурно-історичний напрямок у психології XVIII століття (Д.Віко, Й.Гердер). Психологічні ідеї в німецькій класичній філософії (І.Кант, Й.Фіхте, Ф.Шелінг).	11	4
2.2	Тема 8. Розвиток психології в XIX ст. <i>Зміст теми</i> Природничо-наукові передумови становлення психології. Становлення психофізіології, психофізики і психометрії. Еволюція асоціативної психології в XIX ст. (Т.Браун, Д.Міль, Г.Спенсер). Емпірична психологія (І.Гербардт, М.Лацарус, Г.Штейнталь, Р.Лотце). Виділення психології в самостійну науку (В.Вундт, Ф.Брендано, І.Сеченов).	11	4
2.3	Тема 9. Становлення психології в кінці XIX – початку XX ст. <i>Зміст теми</i> Створення нових психологічних шкіл. Структуралізм як підхід у дослідженні свідомості (Е.Тітченер). Вюрцбурська школа психології мислення (О.Кюльпе). Функціоналізм як напрямок розвитку психології (В.Джеймс). Становлення наукової психології в Україні (М.Ланге, Ю.Охорович, І.Сікорський).	11	4
2.4	Тема 10. Становлення та розвиток галузей психології <i>Зміст теми:</i> Психологія розвитку (дитяча психологія). Етнічна психологія та психологія народів. Диференціальна психологія (Ф.Гальтон). Соціальна психологія. Психологія творчості. Загальна характеристика глибинної психології. Класичний психоаналіз З.Фрейда. Неофрейдизм (К.Хорні, Е.Еріксон, Е.Фромм та ін.). Розвиток психоаналізу в середині XX ст. (В.Райх, О.Ранк). Модифікація глибинної психології в другій половині XX ст. (А.Фрейд, М.Клейн, Е.Берн).	9	2
2.5	Тема 11. Аналітична та індивідуальна психологія <i>Зміст теми:</i> Сучасний психоаналіз від Адлера до Юнга. Аналітична психологія К.Юнга. Індивідуальна психологія А.Адлера.	8	2
2.6	Тема 12. Біхевіоризм і необіхевіоризм <i>Зміст теми:</i> Засновник біхевіоризму Д.Уотсон. Основні положення вчення Е.Толмена. Гіпотетико-дедуктивна теорія К.Халла. Суб'єктивний біхевіоризм Д.Міллера. Соціальний біхевіоризм Д.Міда. Теорія соціального научіння Д.Роттера. Соціально-когнітивна теорія поведінки А.Бандури.	9	2
2.7	Тема 13. Становлення і розвиток гештальтпсихології <i>Зміст теми:</i> Основні теоретичні положення гештальтпсихології. Дослідження процесів пізнання (М.Вертгеймер, К.Коффка, В.Келер). Динамічна теорія особистості і групи (К.Левін).	9	2
2.8	Тема 14. Французька психологічна школа <i>Зміст теми:</i> Психологія як енергетична система П.Жане. Онтогенетичні стадії розвитку емоційної і пізнавальної сфер особистості А.Валлона. Генетична психологія Ж.Піаже.	9	2

2.9	Тема 15. Культурно-історична та діяльнісна психологія <i>Зміст теми:</i> Виникнення та становлення культурно-історичної психології. Культурно-історична психологія (Л.Виготський). Діяльнісний підхід в психології (О.Леонтев). Концепція поетапного формування розумових дій (П.Гальперін).	9	2
2.10	Тема 16. Гуманістична психологія <i>Зміст теми:</i> Історико-психологічного контекст виникнення гуманістичної психології. Перші теорії гуманістичної психології Г.Олпорта і А.Маслоу. Теоретичні і психотерапевтичні концепції К.Роджерса і В.Франкла.	9	2
2.11	Тема 17. Когнітивна психологія <i>Зміст теми:</i> Виникнення та становлення когнітивної психології. Теорія особистісних конструктів (Д.Келлі). Теорія когнітивного дисонансу (Л.Фестінгер). Теорія каузальної атрибуції (Ф.Хайдер).	9	2
3	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЧНА ДУМКА В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ		
3.1	Тема 18. Психологія в Україні та її розвиток у ХХ – початку ХХІ ст. <i>Зміст теми:</i> Розвиток природничо-наукової психології (Ю.Охорович, І.Сікорський). Харківська школа «психології творчості» (О.Потебня, Д.Овсянко-Куликловський). Культурно-гуманістична та діяльнісна психологія (Г.Костюк, Розвиок психології в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст.	11	4
3.2	Тема 19. Розвиток психології і сучасність <i>Зміст теми:</i> Викладачі психології університеті у 30- 50 рр. ХІХ ст. (О.Новицький, С.Гогоцький, М.Троїцький та ін.). Перші підручник з психології («Досвідна психологія»). Відкриття перших психологічних лабораторій (М.Ланге, Ю.Охорович, І.Сікорський, Г.Челпанов). Психологія в Київському національному університеті в середині ХХ ст. у 20 – 60 рр. (Г.Костюк, О.Раєвський, Т.Косма та ін.). Викладання психології в кінці ХХ ст. – початку ХХІ ст. (Б.Баєв, В.Роменець, О.Ткаченко та ін.).	11	4

4.2. Плани семінарських занять

Тема 1. Предмет, завдання, методи історії психології

1. Підходи до історії психології. Предмет історії психології.
2. Завдання історії психології.
3. Періодизація історії психології.
4. Методи, що використовуються в історії психології.
5. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.

Література

1. Данилюк І. Історія психології в Україні. – К: Либідь, 1998. – С. 3-7.

2. *Корольчук М.С., Криворучко П.П.* Історія психології: Навч. посібник: К.:Ельга, Ніка-Центр, 2010. – С. 4-11.
3. *Махній М.М.* Історія психології : навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – 472 с.
<https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>
4. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000. – 391 p.

Тема 2. Психологія стародавнього світу

1. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
2. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості).
3. Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, ньяя, вайшешика).
4. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи та інші).

Література

1. *Роменець В. А.* Історія психології стародавнього світу і середніх віків. – К.: Вища школа, 1983. – С.93-158, 158-202
2. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000. – С. 11-15
3. *Махній М.М.* Історія психології : навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – 472 с.
<https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>

Тема 3. Психологія античності

1. Душа в трактуванні натурфілософів. Геракліт.
2. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу.
3. Моральна психологія Сократа і психологічні ідеї в філософській системі Платона.
4. Вчення про ейдоси Демокріта. Психологічні ідеї Епікура.
5. Внесок Аристотеля в розвиток психології.
6. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.

Література

1. *Аристотель.* О душе. – К. : Psyhe, 2019. – 260 с.
2. *Корольчук М.С., Криворучко П.П.* Історія психології: Навч. посібник: К.:Ельга, Ніка-Центр, 2010. – С. 12-40.
3. *Махній М.М.* Історія психології : навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – 472 с.
<https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>
4. *Роменець В. А.* Історія психології стародавнього світу і середніх віків. – К., 1983. – С. 208-328.
5. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000. – С. 1-11; 15-21.
6. *Lundin R. W.* Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996. – С. 19-30.

Тема 4-5. Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження

1. Арабомовний світ. Проблема подвійної істини. Ібн-Сіна як філософ та лікар. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошид: вчення про душу і її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології.
2. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Немезій Ефеський та інші).
3. Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон – ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П. Абеляра та А. Августина. “Бритва” В. Оккама.
4. Психологічні погляди епохи Відродження. (П. Помпонацці, Б. Телезіо, Л. да Вінчі, Н. Кузанський, Дж. Бруно, Х. Вівес, Г. Перейра).

Література

1. *Корольчук М.С., Криворучко П.П.* Історія психології: Навч. посібник: К.:Ельга, Ніка-Центр, 2010. – С. 40-50.
2. *Махній М.М.* Історія психології : навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – 472 с.
<https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>

3. *Роменець В. А.* Історія психології стародавнього світу і середніх віків. – К., 1983. – С. 328-410.
4. *Роменець В. А.* Історія психології Відродження. – К., 1987.
5. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000. – С. 21-23.
6. *Lundin R. W.* Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996. – С. 30-38.

**Тема 6-7. Психологія як наука про свідомість.
Психологічне зання в період Просвітництва.**

1. Ф. Бекон: емпірична методологія та індуктивна логіка і їхнє значення для розвитку експериментальної науки.
2. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. Декарта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу Б. Спінози. Епіфеноменалізм Т. Гоббса.
3. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж. Локка. Монадологія Г. Лейбніца.
4. Асоціанізм Д. Гартлі, Д. Прістлі.
5. “Бути – значить бути сприйнятим” – Дж. Берклі. Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д. Юмом.
6. Психологічні погляди філософів епохи Просвітництва (Е. Кондільяк, Ж. Кондорсе, Вольтер, Д. Дідро, П.-Ж. Кабаніс, Ж. Ламетрі, Гете та інші).
7. Психологічні погляди німецьких філософів: І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф.Гегель, Л. Фейєрбах.
8. Розвиток асоціанізму в ХІХ ст. (Г. Спенсер, Дж. Міль, Т. Браун).

Література

1. *Г'юм Д.* Про людську природу. – К.: Азбука, 2016.
2. *Декарт Р.* Рассуждение о методе. – К.: Азбука, 2018.
3. *Корольчук М.С., Криворучко П.П.* Історія психології: Навч. посібник: К.:Ельга, Ніка-Центр, 2010.
4. *Роменець В. А.* Історія психології ХVІІ століття – К.: Вища школа, 1990.
5. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000.
6. *Lundin R. W.* Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996.

Тема 8-11. Розвиток психології в 19-20 ст.

1. Природничо-наукові передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І. Мюллера, Г. Гельмгольца. Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Френологія.
2. Дослідження часу реакції. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.
3. Програми створення нової, дослідної психології. В. Вундт – засновник експериментальної психології.
4. Програма емпіричної (спостерігаючої) психології Ф. Brentano. Програма побудови психології як науки про поведінку І. Сеченова.
5. Психологія “потoku свідомості” В. Джеймса. Особистість, її життєвий шлях. Теорія емоцій Джеймса – Ланге.
6. “Форми життя” Е. Шпрангера.
7. Екзистенційна психологія особистості В. Франкла. Екзистенційна корекція особистості і психотерапія.
8. Антипсихіатричний напрям Л. Бінсвангера.
9. З.Фрейд і його вчення про несвідоме. Пансексуалізм і психоаналіз.
10. Індивідуальна психологія А. Адлера.
11. Аналітична психологія К. Г. Юнга.
12. Анатомія невротичної особистості у К. Хорні.
13. Гуманістичний психоаналіз Е. Фрома.
14. Е. Еріксон: его-психологія, стадіальний розвиток особистості, ідентичність.

Література

- 1 *Берн Е.* Ігри, в які грають люди. – К.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 256 с.
- 2 *Берн Е.* Що ти скажеш після привітання? Психологія людської долі. – К.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. – 432 с.
- 3 *Корольчук М.С., Криворучко П.П.* Історія психології: Навч. посібник: К.:Ельга, Ніка-Центр, 2010. – С. 85-107

- 4 *Маноха І.П., Роменець В.А.* Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1998. (або інші видання). – Розд. 18.
- 5 *Роменець В. А.* Історія психології. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. – К.: Вища школа, 1996.
- 6 *Франкл В.* Людина в пошуках справжнього сенсу . – К.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2020. – 160 с.
- 7 *Фройд З.* Вступ до психоаналізу. Лекції. – К.: Основи, 2015. – 422 с.
- 8 *Фройд З.* По той бік принципу задоволення.– Львів : Фоліо, 2019. – 160 с.
- 9 *Фройд З.* Тотем і табу. – Львів : Фоліо, 2019. – 272 с.
- 10 *Фром Е.* Мати або бути. – К.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2020. – 304 с.
- 11 *Фром Е.* Мистецтво любові. – К.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. – 192 с.
- 12 *Хорни К.* Невротическая личность нашего времени. – К.: Канон+РООИ, 2013. – 288 с.
- 13 *Хорни К.* Психология женщины. – К.: Академічний Проект, 2009.
- 14 *Эриксон Э.* Идентичность: юность и кризис. – М., 1996.
- 15 *Юнг К. Г.* АІОН. Нариси щодо символіки самості. – Львів : Астролябія, 2016. – 432 с
- 16 *Юнг К. Г.* Аналітична психологія. – Львів : Астролябія, 2018. – 608 с.
- 17 *Юнг К. Г.* Архетип і колективне несвідоме.– Львів : Астролябія, 2018. – 608 с.
- 18 *Юнг К. Г.* Психологічні типи.– Львів : Астролябія, 2011. – 696 с
19. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000.
20. *Lundin R. W.* Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996.

Тема 12. Розвиток біхевіоризму

1. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж. Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання.
2. Необіхевіоризм Е. Толмена і його вчення про проміжні перемінні.
3. “Маленький робот” з біхевіористичною програмою К. Халла.
4. Оперантний біхевіоризм Б. Скінера.

Література

1. *Махній М.М.* Історія психології : навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – 472 с.
<https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>
2. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000. – С. 147-171.
3. *Lundin R. W.* Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996. – С. 170-230.
4. *Skinner B.F.* Beyond Freedom and Dignity : Hockett Publishing Company, 1971

Тема 13. Гештальтизм як психологія цілісності

1. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М. Вертгеймером “продуктивного мислення”. Гештальтистський “тріумвірат”.
2. Дослідження закономірностей сприймання та інсайту (В. Келер).
3. Неогештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості: К. Левін.

Література

1. *Маноха І.П., Роменець В.А.* Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1998. – С. 222-237.
2. *Benjafield J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000. – С. 171-195.
3. *Lundin R. W.* Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996. – С. 236-272

Тема 14-17. Психологічні теорії та концепції особистості

1. Особливості діяльності французької психологічної школи.
2. Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А. Маслоу.
3. “Я”-концепція і “індериктивна” центрована на клієнті психотерапія К. Роджерса.
4. Теорія особистісних конструктів Келлі.
5. Як виміряти особистість: факторна теорія особистості Р. Кеттела.

6. Описати особистість через систему її рис і властивостей; характерологічних рис (Г. Олпорт).
7. У. Найсер – психіка як інформаційна система.
8. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж. Піаже.
9. Критика теорії егоцентризму Ж. Піаже Д. Х'юзом та М. Дональдсон.

Література

1. *Айзенк Г.Ю.* Визначте свій IQ. – К. : КМ-БУКС, 2018. – 208 с.
- Маслоу А.* Новые рубежи человеческой природы. – К. : Альпина нон-фикшн, 2011. – 496 с.
- Маноха І.П., Роменець В.А.* Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1998. (або інші видання). – Розд. 15.
5. *Роменець В. А.* Історія психології. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. – К., 1996.
5. *Benjafiel J. G.* A History of psychology. – Boston, 2000.
2. *Пиаже Ж.* Мышление ребенка. – М., 1982.

Тема 18-19. Розвиток психології в Україні

- 1 Уявлення українців про душу в дохристиянські часи. Розуміння душі.
- 2 Вплив давньогрецьких філософів на погляди українських мислителів Середньовіччя. Провідні ідеї мислителів України-Русі.
- 3 Становлення професійної психології в Києво-Могилянському колегіумі, Київській академії.
- 4 «Психологія серця» П. Юркевича.
- 5 Експериментальне самостереження в основі вивчення вищих розумових процесів (Г.Челпанов).
- 6 Виникнення школи психологічної творчості та педагогічної творчості у Харкові.
- 7 Дослідження проблем поведінки людини та колективу, здібностей, шкільної успішності науковцями (Л. Божович, П. Гальперін, П. Зінченко, О. Запорожець, О. Леонтєв та ін.).
- 8 Вчення про розвиток психічних функцій Л. Виготського.
- 9 Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 10 Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в “братських школах”.
- 11 Психологічні погляди І. Вишенського. Г. Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І. Гізель, С. Яворський.
- 12 Розвиток української психології в радянський період: Харківська школа (Гальперін, Запорожець, Божович та інші); Дефектологія – І. Соколянський та В. Мешеряков; Історія психології – В. Роменець, Г. Костюк.
- 13 Психологія українських психологів західної діаспори: О. Кульчицький.
- 14 Проблеми становлення сучасної української психології.

Література

1. *Балей С. В.* З психології творчості Шевченка // Історія психоаналіза в Україні // Сост. И. И. Крутько, Л. И. Бондаренко, П. Т. Петрюк. – Харков: Основа, 1996. – С. 140 - 201.
2. Данилюк І. Історія психології в Україні. – К.: Либідь, 2002. – 152 с.
3. *Корольчук М.С., Криворучко П.П.* Історія психології: Навч. посібник: К.: Ельга, Ніка-Центр, 2010. – С. 191-224.
4. Розвиток філософської думки на Україні. – Львів, 1992.
5. *Роменець В. А.* Історія психології стародавнього світу і середніх віків. – К.: Либідь, 1983, – С. 279- 329.
6. *Корольчук М. С., Криворучко П.П.* Історія психології: Навч. посібн. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – С. 228-248.
7. *Маноха І.П., Роменець В.А.* Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1998 (або інші видання. Розд. 11, 17).
8. Розвиток психології в Україні https://pidru4niki.com/16280414/psihologiya/rozvitok_psihologiyi_ukrayini

Організація самостійної роботи студентів

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності.

№ з/п	Назва роботи	Форми звітності
1	<p>Поняття душі в античну добу .</p> <p>Ібн Сіна (Авіцена) про природу душі.</p> <p>Аврелій Августин про божественну душу людини.</p> <p>Фома Аквінський про богословське тлумачення душі.</p> <p>Вчення про душу Фоми Аквінського.</p> <p>Психологія пізнього Середньовіччя.</p> <p>Вчення про душу Р.Бекона і В.Окками.</p> <p>Уявлення про душу у Київській Русі.</p>	<p>Інформаційні повідомлення, опрацювання, першоджерел, складання хронологічної таблиці основних понять про душу, презентація</p>
2	<p>Науково-світоглядні основи психології в XVII столітті.</p> <p>Психологія у філософських вченнях про свідомість.</p> <p>Концепція поведінки і вчення про рефлекс Р.Декарта.</p> <p>Психологічне вчення Б.Спінози про людину як цілісну істоту.</p> <p>Плюралізм Г.Лейбніца: людина як монада.</p> <p>Т.Гоббс про «людину природну» і «людину цивільну».</p> <p>Дж.Локк: людина – «чиста дошка».</p>	<p>Інформаційні повідомлення, опрацювання першоджерел, складання порівняльних таблиць основних психологічних учень і концепцій про людину як цілісну істоту, презентація</p>
3	<p>Сучасний психоаналіз від Адлера до Юнга.</p> <p>Аналітична психологія К.Юнга.</p> <p>Індивідуальна психологія А.Адлера.</p> <p>Засновник біхевіоризму Д.Уотсон.</p> <p>Основні положення вчення Е.Толмена.</p> <p>Гіпотетико-дедуктивна теорія К.Халла.</p> <p>Суб'єктивний біхевіоризм Д.Міллера.</p> <p>Соціальний біхевіоризм Д.Міда.</p> <p>Теорія соціального наочіння Д.Роттера.</p> <p>Соціально-когнітивна теорія поведінки А.Бандури.</p> <p>Основні теоретичні положення гештальтпсихології.</p> <p>Дослідження процесів пізнання (М.Вертгеймер, К.Коффка, В.Келер).</p> <p>Динамічна теорія особистості і групи (К.Левін).</p>	<p>Робота з опрацюванням, першоджерел, складання тлумачного словничка основних понять і термінів; розробка портфоліо</p>
4	<p>Розвиток психології і сучасність.</p> <p>Психологічна думка в Україні</p>	<p>Написання рефератів, робота над основними поняттями, робота над портфоліо, збір матеріалів</p>

Питання для дискусії:

1. У чому цінність вивчення історії психології?
2. Назвіть основні етапи та періоди розвитку психології.
3. Як змінювався предмет психології (душа, свідомість, діяльність)?
4. Яким чином пов'язані соціальна ситуація розвитку науки та особистості вченого?
5. Як змінювався взаємозв'язок психології з іншими науками?
6. Що таке категоріальна система психології?
7. Основні принципи історико-психологічного аналізу.
8. Охарактеризуйте принципи за якими відносять психологів до національної культури.
9. Назвіть основні форми міфологічного уявлення первісної людини про душу.
10. Поясніть чому уявлення про співвідношення людського тіла (мікрокосму) і всесвіту (макрокосму) складають одну із фундаментальних ідей міфологічної свідомості
11. Що таке явища метемпсихозу, метаморфози?
Як ви розумієте соціально-психологічну сутність первісного тотемізму?
Поясніть, як численні первісні табу закладають основи громадської моралі.
12. Розкрийте етнокультурні відмінності фаталістичних уявлень (вірування у фатум, долю).
13. Назвіть особливості розвитку античної психології.
14. Чому Геракліт уявляв людську душу як поєднання вогню і води?
15. Якими якостями і властивостями наділяв Демокріт атоми душі?
16. Прокоментуйте Сократівське розуміння щастя як гармонії душі.
17. Чому Платон вважав, що істинне знання є лише результатом «пригадування душі» про світ ідей, який вона споглядала до свого земного втілення?
18. Назвіть структурні компоненти душі за вченням Арістотеля?
19. Який метод для дослідження характерів використовує Теофраст?
20. Що за вченням стоїків є джерелом людського пізнання?
21. Чому головним джерелом вад і бід людини стоїки вважали афекти?
22. Поясніть сутність матеріалістичного розуміння душі Епікуром.
23. Які нові проблеми з'явилися в психології середньовіччя?
Чому праця Августина "Сповідь" стала основою для інтроспективної психології наступних сторіч?
24. Прокоментуйте погляди Ібн Сіні на структуру єдиної душі.
У чому Фома Аквінський вбачає смисл людського буття?
25. Поясніть, чому давньоруський фольклор сучасні дослідники вважають сворідною філософією, практичною психологією життя тогочасної людини?
У чому суть ідеалпсихології, як особливого вияву Давньоруської психологічної думки?
26. У чому суть принципу титанізму у психології епохи Відродження?
27. Як проявлявся універсалізм в психології пізнання людини?
28. У чому проявлявся вільний принцип вибору в самовизначенні людини?
29. Які психологічні проблеми піднімали дослідники в епоху Відродження?
30. Назвіть представників емпірико-натуралістичного напрямку епохи Відродження в Італії та Іспанії.
31. У чому особливості арабомовної психологічної думки доби Відродження?
32. Назвіть особливості психології гуманізму епохи Відродження в Україні.
33. Хто створив перший науковий Центр когнітивної психології і почав
34. розробляти нові методи вивчення пізнавальних процесів?
35. У чому суть теорія особистісних конструктів Д. Келлі?
36. Що вивчали у Центрі когнітивної психології?
37. У чому значення метафори комп'ютера для когнітивної психології?
38. Як трактується несвідоме у когнітивній психології?
39. У чому недолік штучних інтелектуальних моделей?

Теми для рефератів

1. Історія психології як наука про становлення і розвиток психології.
2. Історичні етапи розвитку психологічної думки.
3. Основні напрями зарубіжної історії психології.
4. Міфологічне і наукове знання, критерії диференціації.
5. Особливості розвитку вітчизняного психологічного знання.
6. Метологічні проблеми історії психології.
7. Історія психології на сучасному етапі розвитку.
8. У чому цінність вивчення історії психології?
9. Назвіть основні етапи та періоди розвитку психології.
10. Як змінювався предмет психології (душа, свідомість, діяльність)?
11. Яким чином пов'язані соціальна ситуація розвитку науки та особистості вченого?
12. Як змінювався взаємозв'язок психології з іншими науками?
13. Що таке категоріальна система психології?
14. Назвіть основні принципи історико-психологічного аналізу.
15. Охарактеризуйте принципи за якими відносять психологів до національної культури.
16. Історія психології як наука про становлення і розвиток психології.
17. Історичні етапи розвитку психологічної думки.
18. Основні напрями зарубіжної історії психології.
19. Міфологічне і наукове знання, критерії диференціації.
20. Особливості розвитку вітчизняного психологічного знання.
21. Метологічні проблеми історії психології.
22. Історія психології на сучасному етапі розвитку.
23. Загальна характеристика поняття душі в міфології.
24. Обряди і ритуали та їх роль у виникненні уявлень про душу.
25. Відображення психологічних знань у народній творчості.
26. Стан та перспективи вивчення сучасних народних вірувань у душу.
27. Античні вчення про пізнання, почуття, характер і волю.
28. Детермінізм та атомістична концепція Демокріта.
29. Піфагорійське вчення про кругообіг душ.
30. Еволюція античних психологічних вчень у Древньому Римі.
31. Принцип індивідуалізації в психологічній системі Лукреція.
32. Вплив античної психологічної думки на вітчизняну психологію.
33. Особливості поглядів на душу в епоху середньовіччя.
34. Вчення про душу Аврелія Августина та Фоми Аквінського.
35. Дух і душа, сенсуалізм і емпіризм у вченні Р. Бекона.
36. Ідеї східної патристики у психології Русі.
37. Вчення про душу в творах Ніла Сороського, Максима Грека.
38. Рівні психіки (словесний розум, нестямні почуття, жадана воля) у «Посланні» митрополита Никифора.
39. М. Монтень про боротьбу мотивів у людській природі.
40. Психологічний портрет у праці Е. Ротердамського «Похвала глупості».
41. Погляди Ф. Бекона як підсумом розвитку поглядів на психіку в рамках вчення про душу.
42. Сучасні когнітивні технології і їхня роль у розвитку психології.
43. Дослідження пізнання – традиційний і когнітивний підходи.

Теми контрольних робіт

1. Зміна предмету психології: розвиток чи криза?
2. Програми розвитку психології як емпіричної науки та їх реалізація.
3. Утворення шкіл в психології на початку ХХ століття.
4. Розвиток поглядів З. Фрейда: від Ероса до Танатоса.
5. Відмінність і подібність поглядів З. Фрейда і К. Юнга.
6. Своєрідність психоаналітичного підходу до особистості К. Хорні.

7. Теорія захисних механізмів “Ego” в психоаналізі (від З. Фрейда до К. Хорні).
8. Індивідуальна психологія А. Адлера: особливості, основні пункти розбіжностей з теорією З. Фрейда.
9. Трансформація психоаналізу: від З. Фрейда до психоаналітиків кінця ХХ століття.
10. Що, кого і як розуміє “розуміюча” психологія?
11. Теорія “поточку свідомості” В. Джеймса, напрямки в психології, розвиток яких вона надихнула.
12. Трансформація ідей біхевіористів.
13. Полеміка біхевіористів і гештальтистів.
14. Теорії соціального навчання в біхевіоризмі.
15. Людина – “великий білий шур” чи “маленький робот з біхевіористською програмою”?
16. Гештальтистська модель особистості та групи К. Левіна.
17. Сенс життя людини в екзистенційній психології В. Франкла.
18. Диспозиційні теорії особистості.
19. А. Маслоу: шлях самоактуалізації особистості.
20. К. Роджерс: феноменологічна теорія особистості.
21. Теорія особистісних конструктів Д. Келлі.
22. Розвиток психології на Україні.
23. Л. С. Виготський і “Харківська школа” у психології.
24. Тенденції розвитку сучасної психології.
25. Теорії темпераменту: ретроспективний аналіз змін поглядів на природу темпераменту.

Методи навчання

Провідна форма навчання – лекція. За характером логіки пізнання впроваджуються аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи. За рівнем самостійної розумової діяльності – проблемний виклад та частково-пошуковий метод. Структура семінарського заняття містить: письмову роботу, питання для обговорення, практичні завдання, дискусію, моніторинг знань студентів, підведення підсумків вивченого та рекомендовану літературу.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Варіант 1.

1. Уявлення про історію як “хаос” базується на твердженні:
  - а) історія загалом непізнавана, оскільки окремі її факти і події не перебувають у причинно-наслідкових зв'язках;
  - б) історія — це закономірна поява одного факту за іншим, що дає змогу встановити характер їх взаємозв'язку;
  - в) завдання історика полягає не у встановленні хронології подій, а в описанні кожної окремої події як самостійного явища.
2. Перші давньогрецькі міфи було записано:
  - а) у VI ст. до н. е.;
  - б) у VIII ст. до н. е.;
  - в) у VII ст. до н. е.
3. Метемпсихоз — це:
  - а) мистецтво діалогу;
  - б) визнання можливості переселення душі;
  - в) визнання матеріальної сутності душі.
4. На думку Аврелія Августіна, посмертного порятунку гідні душі:
  - а) тільки благочестивих християн, які довели за життя щирість своєї віри;
  - б) навіть тих, хто за земного життя перебував у злі;
  - в) усіх, хто прийняв хрещення.
5. Вперше наука як форма соціальної практики виникла:
  - а) в епоху античності;

- б) в епоху барокко (XVII ст.);
- в) у XIX ст.

6. Факт одержання психологією статусу самостійної науки пов'язаний:

- а) з фактом визнання світовою громадськістю її досягнень;
- б) з появою великої кількості вчених, які займалися власне психологічними дослідженнями;
- в) з визначенням психологією власного предмета і методу.

7. Вчення про рефлекс — найважливіше для психології психо-фізіологічне вчення, що вперше згадується у зв'язку з ім'ям:

- а) І. П. Павлова в XIX ст.;
- б) Р. Декарта в XVII ст.;
- в) М. О. Бернштейна у XX ст.

8. Принципи гештальтпсихології розробив:

- а) У. Келлер;
- б) М. Вертгеймер;
- в) Д. Коффка.

9. Фундатором психоаналізу прийнято вважати:

- а) З. Фрейда;
- б) К. Юнга;
- в) А. Адлера.

10. Діяльнісний підхід у психології розробляли такі вітчизняні психологи:

- а) С. Л. Рубінштейн;
- б) Б. Г. Ананьєв;
- в) О. М. Леонтьєв.

Варіант 2

1. Хронологічний підхід до розуміння історії будується на твердженні:

- а) хаос — це своєрідна хронологія, що визначає специфіку розуміння історії;
- б) між фактами і подіями в історичному процесі існують причинно-наслідкові зв'язки, їх необхідно встановити, намагаючись осягнути зміст і закономірності історії;
- в) історичний процес — це метафора, за допомогою якої людина намагається виправдати власну безпомічність перед Часом.

2. Міфологічна свідомість — це:

- а) найпримітивніша форма відображувальної діяльності людської психіки;
- б) первинна форма відбиття світу, в основу якої покладено механізм, що "уособлює" апперцепції;
- в) засіб "згортання" у метафоричній уяві повноти та істинності світу.

3. Повітря вважав першоосновою світу:

- а) Анаксимандр;
- б) Геракліт;
- в) Анаксимен.

4. Першим діалектичні принципи розвитку світу сформулював:

- а) Анаксимандр;
- б) Геракліт;
- в) Перменід.

5. П'єр Абеляр написав твір:

- а) "Пізнай себе";
- б) "Сума теології";
- в) "Про Град Божий".

6. "Золоте сторіччя схоластики" припадає на таке століття:

- а) XIII;
- б) XI;
- в) XIV.

7. Мішель де Монтень стверджував таке:

- а) "Краще бути сміливим, ніж обережним";
- б) "Чим, як не магією, займався той, хто перший поклонився Христу?";

в) "Життя — ось моє заняття і моє мистецтво".

8. Гуманістичний ідеал людського суспільства описав:

а) Нікколо Макіавеллі; б) Мішель де Монтень;

в) Томас Мор.

9. Фундатором трансакційного аналізу в сучасній психології прийнято вважати:

а) Е. Берна;

б) Ф. Перлза;

в) К. Ясперса.

10. Систему канонічної психології розробив:

а) Ф. Зімбардо;

б) В. А. Роменець;

в) Ж. Дельоз. Варіант

Варіант 3.

1. Вчення про процес історії як зміну цивілізацій розробив:

а) А. Тойнбі;

б) К. Ясперс;

в) П. Сорокін.

2. Перші давньогрецькі міфи було записано:

а) у VI ст. до н. е.;

б) у VIII ст. до н. е.;

в) у VII ст. до н. е.

3. Давні греки були переконані, що боги жили:

а) у безповітряному просторі;

б) на горі Олімп;

в) у Тартарі.

4. Поняття "буття" і "небуття" ввів у філософію:

а) Фалес;

б) Геракліт;

в) Перменід.

5. Розкол церков на православну і римо-католицьку відбувся:

а) у 988 р.;

б) у 1215 р.;

в) у 1054 р.

6. Еразм Роттердамський своє вчення назвав так:

а) "філософія Христа";

б) "апологія насолоди";

в) "загальна релігія".

7. Вчення про сенс життя людини з позиції "абсурду" розробив:

а) Ст. Цвейг;

б) Л. Толстой;

в) А. Камю.

8. Фундатором психосинтезу в сучасній психології прийнято вважати:

а) Р. Ассаджолі;

б) П. Феруччі;

в) П. Рікера.

9. Вчення про "осьовий час" як ключовий момент людської історії створив:

а) Ж. Політцер;

б) Г. Маррей;

в) К. Ясперс.

10. Когнітивна психологія як самостійний напрям сформувалася під впливом таких учених:

а) Л. Фестінгера;

б) У. Найссера;

в) Г. Маркузе.

Варіант 4 I.

1. Предмет психології як науки у процесі її історіогенезу:
  - а) зазнає істотних якісних змін;
  - б) залишається незмінним; в) зазнає спроб різних інтерпретацій, залишаючись по суті незмінним.
2. Міфологічна свідомість як характеристика поведінки людини:
  - а) доміфологічного і міфологічного періодів;
  - б) за часів античності; в) за всіх часів і всіх історичних епох.
3. Афоризм "Людина — міра всіх речей" належить:
  - а) Сократу; б) Протагору; в) Аристотелю.
4. Аристотель розробив основні закони:
  - а) атомістичного матеріалізму;
  - б) логіки;
  - в) ерістики.
5. В епоху Відродження Платонівська Академія була заснована:
  - а) у Мілані;
  - б) у Римі;
  - в) у Флоренції.
6. Філософія виникла:
  - а) у VIII ст. до н. е.;
  - б) у VI ст. до н. е.;
  - в) у I ст. до н. е.
7. "Королем гуманістів" називали:
  - а) Томаса Мора;
  - б) Марсіліо Фічіно;
  - в) Еразма Роттердамського.
8. Операціональну теорію інтелекту створив:
  - а) С. Гемпшир;
  - б) Ж. Піаже;
  - в) Дж. Мідом.
9. Психоаналіз у сучасному науковому світі сприймається:
  - а) як психологічна теорія; б) як школа психотерапії;
  - в) як філософсько-психологічне вчення про рушійні сили поведінки людини.
10. За твердженням представників впливових філософських і психологічних напрямів найактуальнішою проблемою сучасного світу є проблема:
  - а) людини і сучасного суспільства;
  - б) людини і навколишнього середовища;
  - в) внутрішньої духовної цілісності людини.

5.2. **Форми і методи підсумкового контролю – залік**

Питання до заліку

1. Підходи до історії психології.
2. Предмет історії психології.
3. Завдання історії психології.
4. Періодизація історії психології.
5. Методи, що використовуються в історії психології.
6. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.
7. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
8. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості).
9. Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика).

10. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи та інші).
11. Душа в трактуванні натурфілософів. Вчення Геракліта про душу.
12. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу.
13. Моральна психологія Сократа і психологічні ідеї в філософській системі Платона.
14. Вчення про ейдоси Демокріта.
15. Психологічні ідеї Епікура.
16. Внесок Аристотеля в розвиток психології. Трактат «Про душу».
17. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.
18. . Ібн-Сіна як філософ та лікар. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошд: вчення про душу і її волю.
19. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Г. Ниський, Н. Ефеський та інші).
20. Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон – ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П. Абеляра та А. Августина. “Бритва” Вільяма Оккама.
21. Психологічні погляди епохи Відродження. (П. Помпонаці, Б. Телезіо, Л. да Вінчі, Н. Кузанський, Дж. Бруно, Х. Вівес, Г. Перейра).
22. Ф. Бекон: емпірична методологія та індуктивна логіка і їх значення для розвитку експериментальної науки.
23. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. де Карта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм.
24. Вчення про афекти і свободу Б. Спінози. Епіфеноменалізм Т. Гоббса.
25. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж. Локка.
26. Монадологія Г. Лейбніца.
27. Асоціанізм Д. Гартлі, Д. Прістлі.
28. “Бути – означає бути сприйнятим” – Дж. Берклі. Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д. Юмом.
29. Психологічні погляди філософів епохи просвітництва (Е. Кондільяк, Ж. Кондорсе, Вольтер, Д. Дідро, П.-Ж. Кабаніс, Ж. Ламетрі, Г. Гете та інші).
30. Психологічні погляди німецьких філософів: І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейєрбах.
31. Розвиток асоціанізму в ХІХ ст. (Г. Спенсер, Дж. Міль, Т. Браун).
32. Природничо-наукові передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І. Мюллера, Г. Гельмгольца. Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Френологія.
33. Дослідження часу реакції. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.
34. Програми створення нової, дослідної психології. В. Вундт – засновник експериментальної психології.
35. Програма емпіричної (спостерігаючої) психології Ф. Brentano.
36. Програма побудови психології як науки про поведінку І. Сеченова.
37. Психологія “потoku свідомості” В. Джемса. Особистість, її життєвий шлях. Теорія емоцій Джемса-Ланге.
38. “Форми життя” Е. Шпрангера.
39. Екзистенційна психологія особистості В. Франкла. Екзистенційна корекція особистості та логотерапія.
40. З. Фрейд і його вчення про несвідоме. Пансексуалізм і психоаналіз.
41. Індивідуальна психологія А. Адлера.
42. Аналітична психологія К. Г. Юнга.

43. Анатомія невротичної особистості у К. Хорні.
44. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.
45. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж. Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання.
46. Необіхевіоризм Е. Толмена і його вчення про проміжні перемінні.
47. “Маленький робот” з біхевіористичною програмою К. Халла.
48. Оперантний біхевіоризм Б. Скінера.
49. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М. Вертгеймером “продуктивного мислення”. Гештальтистський “тріумвірат”.
50. Дослідження законів сприймання та інсайту (В. Келер).
51. Неогештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості: К. Левін.
52. Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А. Маслоу.
53. “Я”-концепція і “індериктивна” центрована на клієнті психотерапія К. Роджерса.
54. Теорія особистісних конструктів Д. Келлі.
55. Факторна теорія особистості. Р. Кеттел.
56. Описати особистість через систему її рис і властивостей, характерологічних рис (Г. Олпорт).
57. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж. Піаже.
58. Критика теорії егоцентризму Ж. Піаже Д. Х’юзом та М. Дональдсон.
59. Психологічні ідеї біхевіористського спрямування І. Павлова та В. Бехтерева. Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л. Виготського. Школа Виготського.
60. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в “братських школах”.
61. Психологічні погляди Г. Сковороди.
62. Психологія в Києво-Могилянській академії. І. Гізель, С. Яворський.
63. Вчені-психологи у Львівському університеті: Ю. Охорович, С. Балей.
64. Розвиток української психології в радянський період
65. Харківська школа. Дефектологія – І. Соколянський та В. Мешеряков.
66. Психологічні погляди В. Роменця.
67. Г. Костюк як вчений та його внесок у розвиток української психології
68. Розвиток психології в Україні після 1991 року.
69. Проблеми становлення сучасної української психології.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Методи й технології навчання:

Модулі побудовані на читанні лекцій і проведенні семінарських занять, дискусій з розглядом конкретних проблемних ситуацій з практики педагогічної діяльності.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D		
60-64	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Войтович В. Українська міфологія. – Київ: Либідь, 2002. – 664 с.
2. Горський В. Історія української філософії: Навч. посіб. – Київ: Наукова думка, 2001. – 375 с.
3. Гуманістична психологія: Антологія: В трьох томах: Навч. посібник / За ред. Р.Трача, Г.Балла. – Київ: Пульсари, 2005. Т. 2. – 279 с.
4. Данилюк І. Історія психології в Україні. – К.: Либідь, 2002. – 152 с.
5. Жуков С., Жукова Т. Історія психології: Навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2009. – 228 с.
6. З історії української науки і техніки: Хрестоматія-посібник. – Київ, 1999. – 171 с.
7. Кондзьолка В. Нариси історії античної філософії. – Львів: Львівський університет, 1993. – 259 с.
8. Корольчук М., Криворучко П. Історія психології: Навчальний посібник. – Київ: Ніка-Центр, 2004. – 248 с.
9. Маноха І.П., Роменець В.А. Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1998. – 992 с. (або видання Маноха І.П., Роменець В.А. Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Либідь, 2003 – 990 с.; Маноха І.П., Роменець В.А. Історія психології ХХ століття: Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Либідь, 2007 – 832 с.)
10. Приходько Ю., Юрченко В. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб. – Київ: Каравела, 2012. – 328 с.
11. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.Степанов. – Київ: Академія, 2006. – 424 с.
12. Роменець В. Історія психології. – Київ: Вища школа, 1978. – 439 с.
13. Роменець В. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2005. – 916 с.
14. Роменець В. Історія психології: ХVІІ століття. Епоха Просвітництва: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2006. – 1000 с.
15. Роменець В. Історія психології: ХІХ - початок ХХ століття: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2007. – 832 с.
16. Роменець В. Історія психології ХХ століття – Київ: Либідь, 1998. – 989 с.
17. Русява А. Славетний мудрець – скіф Анахарсіс. – Київ: Наукова думка, 2001. – 104 с.
18. Федів Ю., Мозкова Н. Історія української філософії. Навч. посібник. – Київ: Україна, 2000. – 510 с.
19. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж. – Київ: Наукова думка, 2000. – 272 с.
20. Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія в двох частинах. – Київ: Наукова думка. Основи, 1995. – Ч. 1. – 431 с.
21. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – Київ: Орії, 1992. – 230 с.
22. Читанка з історії філософії: В шести книгах. – Київ: Довіра, 1993. – Кн. 6.: Зарубіжна філософія ХХ ст. – 239 с.
23. Benjafield J. G. A History of psychology. – Boston, 2000. – 391 p.
24. Hant M. The Story of Psychology. – New York, 1994. – 271 с.
25. Leahey T. A Histori of modern Psychology. – New Jerse, 2001. – 447 с.
26. Piter J. Historia psychologii. – Warszawa, 1982. – 237 с.

Допоміжні:

27. Абрамович Д. Києво-Печерський патерик. Репринтне видання. – Київ: Час. 1991. – 280 с.
28. Августи А. Сповідь. – Київ: Основи, 1996. – 397 с.
29. Ващенко Г. Психологія в СРСР // Ващенко Г. Твори. Т.4. Праці з педагогіки та психології. – Київ: Школяр-Фада ЛТД, 2000. – С.362-376.
30. Залужний О. Вчення про колектив. – Харків, 1929. – 237 с.
31. Кониський Г. Душа взагалі // Філософські твори: У двох томах. - Київ: Наукова думка, 1990. – Т.2. – С. 424 – 461.
32. Костюк Г. Психологічні погляди Г.Сковороди // Нариси з історії вітчизняної психології XVII-XVIII ст. / За ред. Г.С.Костюка. – Київ: Рад. школа, 1955. – С. 160 – 187 с.
33. Лабрюйер Ж. Характери, або звичаї нинішнього віку. – Київ: Пульсари, 2009. – 364 с.
34. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. – Київ: Основи, 2000. – 472 с.
35. Лукрецій Т. Про природу речей. – Київ: Дніпро, 1988. – 191 с.
36. Савчин М. Духовний потенціал людини. - Ів.-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 508 с.
37. Нариси з історії вітчизняної психології XVII-XVIII ст. / За ред. Г.Костюка. – Київ: Рад.школа, 1955. – 255 с.
38. Нариси з історії вітчизняної психології XIX ст. / За ред Г.Костюка. – К., 1955. – 300 с.
39. Нариси з історії вітчизняної психології XIX – початку XX ст. / За ред Г.Костюка. – К., 1959. – 364 с.
40. Потебня О. Думка й мова // Естетика і поетика слова. – Київ: Мистецтво, 1985. – С. 32 –136.
41. Прокопович Ф. Про розгляд почуттів // Філософські твори. – Т.1. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 286-336.
42. Сковорода Г. Твори: У двох томах. – Київ: Обереги, 1994. – Т. 1. – 457 с.
43. Соколянський І. Про поведінку особистості // Рад. освіта, 1925. - № 4. – С. 5 – 12.
44. Юркевич П. З рукописної спадщини. – Київ: Пульсари, 1999. – 332 с.
45. История психоанализа в Украине // Сост. И. И. Крутько, Л. И. Бондаренко, П. Т. Петрюк. – Харьков: Основа, 1996. – 360 с
46. Розвиток філософської думки на Україні. – Львів, 1992.
47. Benjafield J. G. A History of psychology. – Boston, 2000. – 391 p.
48. Lonner W.J., Malpass R.S. Psychology and Culture. – Boston: Allyn and Bacon, 1994. – 317 p.
49. Lundin R.W. Theories and System of Psychology. – 5 ed. – Lexington: Heath and Company, 1996. – 432 p.
50. Psychologia: Podrecznik akademicki / Red. nauk. J. Strelau, D. R
51. Russell R.W. Psychology in ist world context // American Psychologist . – 1984.– 39 (9). –P. 1026–1031.

Інформаційні ресурси

1. Махній І.П., Скок М.А. Історія психологічної думки: Навч. посібник [Електронний ресурс]. – Чернігів: Чернігівський національний університет ім. Т.Г. Шевченка, 2010:
<https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>
2. Грисенко, Н.В. Посібник до вивчення курсу «Історія психології». Від появи перших психологічних теорій до становлення психології як самостійної науки / Н.В. Грисенко. – Д.: РВВ ДНУ, 2017. – 40 с.
http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=2060
3. Історія психології: від античності до початку XX століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. – НВП «Інтерсервіс». – 235 с.
http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf
4. Становлення психологічної думки в Україні: провідні ідеї та історія розвитку : колективна монографія / В. В. Турбан, Л. З. Сердюк, Ю. Т. Рождественський [та ін.] ; за ред. В. В. Турбан. — К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 306 с.
<https://core.ac.uk/download/pdf/32309617.pdf>

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.¹

---

¹ Доповнення та зміни до робочої" програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Всього -180 год., лекції -20 год., лабораторні -32 год., семінарські – 14 год., самост. роб. -114 год.

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Всього -180 год., лекції -48 год., семінарські-32 год., самост. роб. - 100 год.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	
Модулі	I модуль						Модуль 2												Модуль 3	
Лекції	2	2	2	2	2	2	4	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	
Теми лекцій	Тема 1. Предмет, методи та періодизація історії психології	Тема 2. Міфологічний період розвитку психологічної	Тема 3. Розвиток психологічної думки в античному світі	Тема 4. Особливості поглядів на душу в епоху середньовіччя.	Тема 5. Психологічна думка в епоху Відродження	Тема 6. Психологічні вчення в добу Бароко	Тема 7. Розвиток психологічного знання в період Просвітництва	Тема 8. Розвиток психології в XIX ст.	Тема 9. Психологія в XX ст.	Тема 10. Становлення та розвиток галузей психології	Тема 11. Аналітична та індивідуальна психологія	Тема 12. Біхевіоризм і необіхевіоризм	Тема 13. Становлення і розвиток гештальтпсихології	Тема 14. Французька психологічна школа	Тема 15. Культурно-історична та діяльнісна психологія	Тема 16. Гуманістична психологія	Тема 17. Когнітивна психологія	Тема 18. Психологія в Україні та її розвиток у XX – початку XXI ст.	Тема 19. Розвиток української психології в сучасну добу	
Семінарські заняття	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	
Теми	Тема 1. Предмет, завдання, методи історії психології	Тема 2. Психологія стародавнього світу	Тема 3. Психологія античності	Тема 4-5. Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження	Тема 6. Психологія як наука про свідомість.	Тема 7. Психологічне знання в період Просвітництва.	Тема 8-11. Розвиток психології в 19-20 ст.	Тема 12. Розвиток біхевіоризму	Тема 13. Гештальтизм як психологія цілісності	Психологічні теорії та концепції особистості	Тема 18-19. Розвиток психології в Україні									
Самостійна робота	Інформаційні повідомлення; Опрацювання першоджерел; Складання хронологічних таблиць; Складання тлумачного словничка основних понять і термінів; Розробка портфіоліо; Презентування простів досліджень																			
Модулі	Модуль №1,2, 3																			
Підсумковий контроль	Залік																			